

Тетяна Георгіївна **СПЕСІВЦЕВА**

студентка, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8829-4149>

e-mail: tetiana.spesivseva@gmail.com

Аліна Олегівна **ПИВОВАР**

студентка, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0832-0407>

e-mail: a.o.pyvovar@gmail.com

ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В КОМЕРЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ЕТИЧНА СТОРОНА, АВТОРСЬКЕ ПРАВО, СУДОВА ПРАКТИКА

У статті досліджено юридичні аспекти застосування штучного інтелекту (ШІ) в комерційній діяльності, зокрема захист авторського права та сучасна судова практика. Розглянуто особливості правового статусу об'єктів, створених за допомогою ШІ, та проаналізовано законодавство України й інших країн у цій сфері. Особливу увагу приділено трьом підходам до визначення авторства творів, створених ШІ, та застосуванню права особливого роду (*sui generis*) до неоригінальних об'єктів. На прикладах судової практики США, Японії, Китаю, Великої Британії та Німеччини показано тенденцію до збереження принципу «людського авторства» як ключової вимоги в законодавстві з інтелектуальної власності.

Ключові слова: штучний інтелект, авторське право, інтелектуальна власність, право особливого роду (*sui generis*), неоригінальні об'єкти, етика застосування ШІ, добросовісне використання, судова практика, генеративний штучний інтелект, людське авторство

ВСТУП

Штучний інтелект (ШІ) стрімко змінює ландшафт сучасної комерційної діяльності, пропонуючи нові можливості для автоматизації процесів, аналізу даних та прийняття рішень. Однак поряд зі значними перевагами інтеграція ШІ породжує комплекс юридичних питань, які потребують глибокого дослідження. Зокрема, це стосується питань етики, захисту авторських прав та судової практики, які відіграють вирішальну роль у регулюванні застосування ШІ в господарській діяльності.

Етичне застосування ШІ ставить перед суспільством важливі питання прозорості, справедливості та відповідальності. Це набуває особливої значущості у випадках, коли ШІ може генерувати потенційно дискримінаційні рішення або впливати на суспільство некоректно, наприклад, через розвиток технологій генеративних зображень, таких як deepfake. Водночас захист авторських прав, пов'язаний із продуктами, створеними ШІ, викликає значні суперечки серед фахівців права та бізнесу. Судова практика, яка формується навколо цих питань, забезпечує основу для інтерпретації й застосування правових норм у світі, що стрімко змінюється під впливом нових технологій.

Повернемося до історії та згадаємо ажіотаж, який створив Generative Pre-trained Transformer, більше відомий як Chat GPT, представлений 30 листопада 2022 р. Відтоді компанія-розробник OpenAI та їх продукт не спадали зі шпальт новин у всьому світі. Справді презентація Chat GPT стала знаковою подією, яка викликала глобальний фурор у сфері технологій та ШІ. Відразу після запуску цей продукт почав привертати увагу як пересічних користувачів, так і фахівців різних галузей, таких як освіта, медицина, юриспруденція, маркетинг і навіть мистецтво. Інтеграція ChatGPT у різні платформи та сервіси стала каталізатором змін у багатьох сферах. Компанії почали застосовувати його для оптимізації процесів, взаємодії з клієнтами та створення контенту, що стало вагомим внеском у розвиток діджиталізації.

Chat GPT відкрив нові можливості для взаємодії

людини зі ШІ, демонструючи здатність генерувати тексти, відповідати на запити та навіть імітувати творчість. Така гнучкість у застосуванні ШІ спровокувала хвилю обговорень, які охоплювали як позитивні аспекти, так і виклики, пов'язані з етикою, авторським правом, безпекою даних та відповідальністю за дії ШІ.

Ця хвиля генеративних моделей, яку запустив Chat GPT, показала, що ШІ може створювати контент, який відповідає запитам, але водночас це ставить під питання його оригінальність. Інші компанії також розробили схожі моделі, як-от DALL-E, Bard, Claude.

Основна проблема полягає в тому, що такі моделі використовують дані, на яких їх навчали, і комбінують ці дані для генерування. Тому їхні роботи часто є не оригінальними, а лише результатом поєднання вже наявного контенту. Це викликає питання про авторські права та власність на такі роботи, адже частини створеного контенту можуть походити від чужих ідей чи матеріалів.

Ця ситуація спричинила дискусії в різних сферах, особливо серед юристів, які працюють над створенням законів для регулювання нових технологій. Таке розділення між оригінальністю та генерацією змушує суспільство шукати баланс між можливостями ШІ та ризиками його застосування.

МЕТА статті – провести ґрунтовне дослідження застосування об'єктів, створених за допомогою ШІ, а також проаналізувати законодавство України та інших держав, що регулює застосування технологій ШІ. Крім цього, розглядається судова практика, пов'язана з цим питанням, з метою виявлення ключових проблем і перспектив правового регулювання.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ: роботи вчених-юристів у сфері цивільного права України, а також міжнародні публікації у сфері застосування ШІ.

РЕЗУЛЬТАТИ

Нині все більш актуальною стає тема ШІ та регламентації його застосування.

У дослідженні «Generative AI and the IP System. Exploring possible futures in the context of IP rights» [1] фахівці Патентного відомства Австралії, вказували на 2 основні проблеми, що з'являються у сфері інтелектуального права: зловживання ІІІ через застосування ним чужої інтелектуальної інформації: як приклад – нещодавній скандал між Chat GPT та Studio Ghibli [2], та можлива перевага на ринку компаній, що застосовують ІІІ над тими, хто все ще користується людськими послугами.

З прийняттям нового Закону України (ЗУ) «Про авторське право та суміжні права» [3] врегульовано питання прав на об'єкти, створені ІІІ. Зокрема, неоригінальні об'єкти, що генеруються комп'ютерними програмами, отримали захист у рамках права особливого роду (*sui generis*): ст. 33 згаданого Закону. Як говорить норма, право особливого роду (*sui generis*) на неоригінальний об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою, виникає внаслідок факту генерування цього об'єкта і починає діяти з моменту його існування. Внаслідок генерації об'єкта виникають майнові права: як пише О. Царик, це право використовувати та право дозволяти чи забороняти застосування неоригінального об'єкта іншим особам [4].

Неоригінальний об'єкт, створений за допомогою комп'ютерної програми (ІІІ), є таким, що відрізняється від інших схожих об'єктів і виникає у результаті роботи програми без прямого втручання людини у процес його створення. Водночас твори, створені людиною із залученням комп'ютерних програм, підпадають під регулювання авторського права.

Європейський суд з прав людини неодноразово у своїх рішеннях вказував, що авторське право застосовується лише до творів, які є результатом оригінального творчого внеску автора (наприклад, рішення C-5/08 Infopaq International A/S проти Danske Dagbaldes Forening)[5].

Це свідчить про те, що створені із застосуванням ІІІ об'єкти можуть отримати захист авторських прав тільки за умови значного впливу людини на процес їх створення. Однак визначити, яким саме має бути внесок, щоб його вважали суттєвим і творчим рішенням людини, залишається складним та дискусійним питанням.

Та все ж 20 вересня 2024 р. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (ІР офіс) зареєстрував авторське право на твори, до яких включено зображення, згенеровані ІІІ – Збірка зображень «Великодні листівки», дитяча книга Анни Хорольської «Зачарована пригода Руфуса» та збірка Андрія Сітнікова «Вірші незакінченої війни» [6]. У своїх поясненнях цього прецеденту ІР офіс був лаконічний, вказуючи, що авторсько-правова охорона поширюється лише на ту частину, яка створена людиною.

Дмитро Дорошенко під час презентації на заході ЦЕДЕМ говорив, що ІІІ, генеруючи контент, зокрема зображення, текст, відео або музику, часто використовує вже наявні матеріали, захищені авторським правом [7]. У більшості випадків розробники генеративних систем не отримують попереднього дозволу від авторів на використання їхніх творів. Водночас, якщо нейромережа працює з матеріалами, що є суспільним надбанням, ліцензованими Creative Commons або отриманими з бібліотек розробника, ризик порушення авторських прав суттєво зменшується. Інакше кажучи, є висока ймовірність того, що користувач може зіткнутися з юридич-

ними проблемами.

Цікавим в контексті розгляду питання поширення авторського права на згенерований об'єкт є аналіз підходів до розуміння авторства. Нині є 3 підходи до авторства творів, які створює ІІІ: авторство належить розробнику ІІІ, тобто особі (особам), які є розробниками алгоритмів та програм ІІІ; авторство належить користувачеві, якщо така особа надала важливі вхідні дані та проінструмувала ІІІ для створення відповідного контенту та авторство, яке безпосередньо «належить» ІІІ [8].

Як у законодавстві України, так і у законодавстві зарубіжних країн презюмується, що автором твору може бути тільки фізична особа. У справі *Burrow-Giles Lithographic Co. проти Сароні відповідач виправдовував свої дії з виготовлення несанкціонованих копій фотографій тим, що «фотографія не є письмом і витвором автора», а створена камерою. Суд, не погодившись з таким аргументуванням постановив, що авторське право дозволяє фотографіям бути об'єктами авторського права, якщо вони є оригінальними авторськими концепціями. Автором відповідно до цього рішення є «той, кому щось зобов'язане своїм походженням; ініціатор; творець; той, хто завершує науковий чи літературний твір». Суд неодноразово визнавав авторське право – як «виключне право людини на створення власного генія чи інтелекту» [9]. Відповідно до законодавчого визнання суб'єктом авторського права тільки фізичної особи (п. 1 ст. 1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права») можемо говорити про виключення питання про володіння ІІІ авторськими правами.*

Про підхід до визнання авторства за розробниками ІІІ чи за користувачем хотілося б зазначити: у створенні контенту ІІІ може бути або допоміжним засобом, який особа застосовує під час творчої діяльності, або ж створювати неоригінальні об'єкти, які підпадають під особливе право (*sui generis*), як нами вже зазначено вище.

Якщо особа створила оригінальний об'єкт, застосовуючи ІІІ як допоміжний засіб, то цілком ймовірно, що за такою особою і буде визнаватись авторство. Відповідно до умов застосування Chat GPT за особою користувачем залишаються права володіння на дані, які особою введено як вхідні та які виведено після застосування цієї комп'ютерної програми [10]. Сам Chat GPT на питання, кому належить авторство вихідних даних видає однозначну відповідь: Вам, як користувачу, який дав запит створення контенту. За розробником (OpenAI) залишається тільки право на користування контентом для надання, підтримання, розвитку та покращення Послуг, якщо особа у налаштуваннях свого облікового запису від такого користування попередньо не відмовиться.

Якщо ж мова йде про неоригінальний об'єкт, який охороняється особливим правом, врегульованим ст. 33 ЗУ «Про авторське право та суміжні права», то зазначимо, що особисті немайнові права на такий об'єкт не виникають, а от майнові права (тобто право відтворення, розповсюдження, адаптація) можуть належати особам, що мають ліцензійні повноваження, наприклад розробники програми ІІІ або правомірні користувачі [11]. Таке право, на відміну від авторського, що діє все життя людини та 70 років після її смерті, діє лише 25 років з моменту створення.

Важливим для дослідження в контексті розгляду питання реєстрації творів, які включають контент, ство-

рений ШІ, вважаємо гайдлайн «Copyright Registration Guidance: Works Containing Material Generated by Artificial Intelligence» [12], виданий Бюро авторських прав в США для роз'яснення практики перевірки таких творів.

Ключовим фактором у прийнятті рішення з реєстрації такого контенту є власне визначення ступеня «людського авторства». Універсальних критеріїв, якими би визначався такий ступінь авторства, немає, що приводить до індивідуального розгляду в кожному окремому разі. Таке оцінювання відповідно до гайдлайну починається з питання «чи є автором такого твору переважно людина, а комп'ютер (або інший пристрій) є лише допоміжним інструментом, чи традиційні елементи авторства у творі (літературний, художній чи музичний вираз, чи елементи відбору, аранжування тощо) насправді задумано та виконано не людиною, а машиною» [13]. Бюро авторських прав в кожному конкретному разі визначає чи вихідні дані, які надавалися програмі, є результатом «власної оригінальної розумової концепції» автора чи участь людини була обмежена тільки запитом чи описом, що свідчить про відсутність підстав для реєстрації авторського права.

Хоч в Україні й немає нині судових кейсів із застосуванням ШІ, та на Заході ця тема все частіше лунає в залах судових засідань. Серед таких можемо згадати справу «NYT v. OpenAI». Harvard Law Review у своєму аналізі справи вказує, що The New York Times подала до суду на OpenAI та Microsoft за незгоду з використанням статей Times для навчання великих мовних моделей GPT. Ця справа мала значний вплив на відносини між генеративним ШІ та законодавством про авторське право, особливо стосовно добросовісного використання (fair use). Факти, що лежать в основі поточної скарги Times, зосереджено навколо використання захищених авторським правом творів у розробленні генеративних інструментів ШІ: Chat GPT від OpenAI та Bing Chat (або «Copilot») від Microsoft, обидва з яких побудовано на основі моделі GPT від OpenAI. Ці інструменти є великими мовними моделями (LLM), які будуються шляхом «навчання» на масивних корпусах тексту.[14]

У разі з NYT логічним є те, що Open AI покладається на доктрину трансформаційного застосування, особливо в тому вигляді, в якому це визнано у прецеденті Google Books [15]. Аргументи OpenAI зосереджено на здатності генеративного ШІ «перетворювати» роботи, що використовуються в навчанні, у нову форму – його «генеративну» здатність, яку не спрямовано на створення точних або «суттєво схожих» копій оригінальних творів і не призводить до цього. Важливо те, що використання робіт NYT без згоди не оскаржене Open AI. Замість того, щоб виступати проти звинувачень у порушенні авторських прав prima facie, зроблених Times, OpenAI просто стверджує, що будь-які такі порушення виправдані доктриною добросовісного використання.

Взагалі доктрина добросовісного використання (fair use) є важливим аспектом авторського права, який дозволяє обмежене використання захищених авторським правом матеріалів без отримання дозволу від власника авторських прав. Вона застосовується в таких випадках, як критика, коментарі, новинні репортажі, навчання, наукові дослідження тощо.

Важливо розмежовувати поняття «Free use» і «Fair use» [16]. «Free use» означає випадки вільного викорис-

тання об'єктів авторського права, визначені ст.ст. 21-25 Закону № 3792-ХІІ, які включають використання матеріалів в освітніх цілях, у пресі для висвітлення подій, в наукових дослідженнях, а також у судовому процесі. З іншого боку, «Fair use» – це судова доктрина, поширена в США, яка захищає від звинувачень у порушенні авторських прав, ґрунтуючись на принципах добросовісного використання.

В Україні також були судові прецеденти використання цієї доктрини, наприклад, справа "1+1" проти Geek Journal [17], де відповідач посилався на використання доктрини «сумлінного використання» («fair use») в межах обговорення відеопродукту, і що відомі кіно- та медіакорпорації не реагують на подібне повне чи часткове використання їхнього контенту в різних оглядах, зокрема критичних.

Враховуючи швидкий розвиток технологій ШІ та його активну інтеграцію у різні сфери життя, ймовірність виникнення юридичних питань з його застосування зростає. Як показує світова практика, багато країн уже стикаються з необхідністю правового регулювання та вирішення спорів, пов'язаних з ШІ. Очікується, що Україна також стане частиною цього процесу, тому вважаємо, що необхідно оглянути приклади інших країн.

Наприклад, у США федеральний апеляційний суд у Вашингтоні, округ Колумбія, постановив, що мистецький твір, створений ШІ без залучення людини, не підлягає захисту авторським правом відповідно до законодавства США [18]. В цій справі йшлося про те, що Управління авторських прав США відхилило запит на отримання авторських прав на зображення, створене системою ШІ Стівена Талера «DABUS» та не має права на захист. Бюро авторських прав окремо відхилило заявки художників на авторські права на зображення, створені системою ШІ Midjourney.

Апеляційний суд США округу Колумбія вказав, що авторським правом можуть бути захищені лише твори створені авторами-людьми, адже, як заявив суд, «оскільки багато положень Закону про авторське право мають сенс лише в тому разі, якщо автор є людиною, найкраще тлумачення Закону про авторське право полягає в тому, що для реєстрації потрібне людське авторство».

Але ця справа не була єдиною, на іншому боці світу: в Японії, головуєчий суддя Верховного суду з інтелектуальної власності, Хібікі Сімідзу підтвердив рішення Токійського окружного суду, заявивши, що винахідниками можуть бути лише люди. Справа стосувалася автономного ШІ DABUS, створеного американським ученим Стівеном Талером. У серпні 2020 р. розробники подали патентну заявку на два винаходи, вказавши DABUS як винахідника, але отримали відмову, що й стало причиною для подання позову [19].

Суд підкреслив, що процес подання патентних заявок передбачає лише участь людей як винахідників, оскільки немає норм, які б регулювали видачу патентів для ШІ. Він постановив, що тільки ті винаходи, які мають людських винахідників, можуть претендувати на патентний захист.

У Китаї Народний суд Чаншу постановив схоже рішення, що зображення, створені за допомогою ШІ, підлягають захисту авторським правом [20]. Це друга подібна справа після рішення суду Пекіна у 2023 р. У цьому разі користувач Лінь ХХ створив зображення серця на

міській набережній за допомогою Midjourney, редагував його у Photoshop, після чого компанія з нерухомості використала це зображення в публікації на WeChat і створила тривимірну інсталяцію. Суд встановив, що зміни, внесені Лінем у зображення, є оригінальними та відображають його унікальний творчий вибір. Порушенням авторських прав стало розповсюдження зображення компанією в Інтернеті, однак створення інсталяції порушенням не вважалося. Суд зобов'язав відповідачів публічно вибачитися, а також сплатити компенсацію у розмірі 10 000 юанів. Рішення набрало чинності, оскільки жодна зі сторін не подала апеляцію.

Ці справи є лише прикладами, схожа динаміка нині є й у Великій Британії [21], Верховний суд Великої Британії постановив, що ШІ не може бути винахідником і не має права володіти патентними правами. Управління інтелектуальної власності Великої Британії відмовило в реєстрації, аргументуючи це тим, що винахідником може бути лише людина або компанія, а не машина.

Позиція Канади також узгоджується з юриспруденцією США, ЄС і Великої Британії, Закон про патенти не дає конкретного визначення «винахідника», але канадська судова практика передбачає, що винахідник повинен бути «фізичною особою».

Крім того, Федеральний суд справедливості Німеччини (Bundesgerichtshof – BGH) нещодавно виніс історичне рішення про роль ШІ у патентному праві [22]. Постанова у справі DABUS (AZ X ZB 5/22), прийнята 11 червня 2024 р., підтверджує принцип, згідно з яким лише фізичні особи можуть бути зазначені як винахідники відповідно до патентного законодавства.

Схожі рішення оголошуються і в інших країнах, що лиш підсилює тезу «автор – людина», підтверджуючи людиноцентричність права та заохочуючи людей створювати мистецтво і в час нової цифрової революції.

Не варто також забувати, що не всі вихідні дані ШІ можуть використовуватись вільно. Відповідальність за порушення авторських прав у разі застосування ШІ покладається винятково на особу, яка згодом використала результат ШІ, видаючи його за твір власного авторства, тому потрібно бути обережним з тим, що ви додаєте в базу даних ШІ [23].

ВИСНОВКИ

Дослідження юридичних аспектів застосування ШІ в комерційній діяльності, авторського права та судової практики, засвідчує потребу у створенні комплексного правового підґрунтя для регулювання цієї сфери. ШІ як інноваційний інструмент, що трансформує сучасний бізнес, водночас піднімає низку складних питань, які вимагають вирішення.

Розглядаючи питання поширення авторського права на об'єкти, створені ШІ, основним є те, що законодавство України і більшості інших країн визнає авторами лише фізичних осіб, виключаючи ШІ як суб'єкта авторського права. Три підходи до визначення

авторства охоплюють авторство розробника ШІ, користувача, який надав вхідні дані, або гіпотетичне авторство ШІ, проте останній варіант виключається чинними нормами. У разі застосування ШІ як допоміжного засобу авторство може бути закріплене за користувачем. Об'єкти, створені ШІ без людської участі, можуть охоронятися спеціальним правом (*sui generis*), яке регулює майнові права, але не передбачає немайнові, і діє обмеженим строком у 25 років. Реєстрація творів, що включають матеріали, створені ШІ, залежить від ступеня людського авторства, який визначається індивідуально у кожному разі, як зазначено у гайдлайні Бюро авторських прав США.

Основним і спільним у зазначених нами справах є те, що більшість судових рішень та нормативно-правових актів різних країн підтверджують принцип, згідно з яким лише фізичні особи можуть бути авторами чи винахідниками, а твори або винаходи, створені виключно ШІ, не підлягають захисту авторським правом або патентному захисту. У США, Японії, Великій Британії, Канаді та Німеччині суди й відповідні органи однозначно визначили, що юридичне регулювання передбачає участь людини у створенні творчого чи технічного продукту. У Китаї певні рішення допускають охорону авторських прав на зображення, створені за допомогою ШІ, за умови внесення у них значних змін людиною. Цей підхід підтверджує глобальну тенденцію до збереження вимоги «людського авторства» як ключового принципу в законодавстві до інтелектуальної власності.

Розв'язання виявлених проблем потребує не лише розроблення нових законодавчих актів, а й адаптації наявних нормативно-правових норм. Інтеграція етичних принципів у правові регламенти, створення спеціальних правових інструментів для регулювання прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені ШІ, захист авторів, а також впровадження стандартизованих підходів до судової практики є ключовими етапами на шляху до створення гармонізованої правової системи.

Для України розроблення чіткого та всебічного законодавства у сфері застосування ШІ є надзвичайно важливим кроком для забезпечення ефективного захисту прав фізичних осіб та юридичних суб'єктів. Особливої уваги потребують питання захисту авторських прав і регулювання майнових відносин, що виникають у результаті створення контенту за допомогою ШІ. Важливо також інтегрувати міжнародний досвід та розробити власні підходи до регулювання, враховуючи національні особливості, для створення правової системи, яка дасть змогу гармонізувати баланс між розвитком технологій, етичними стандартами та правами громадян. Це сприятиме залученню інвестицій у сферу інновацій, підтримці творчості та забезпеченню конкурентоздатності країни на глобальному ринку технологій.

Список використаних джерел

1. Генеративний штучний інтелект та система інтелектуальної власності. IP Australia. URL: <https://www.ipaustralia.gov.au/temp/generative-ai-and-the-ip-system.html>.
2. ChatGPT створює зображення у стилі Studio Ghibli. CNN. URL: <https://edition.cnn.com/2025/03/27/style/chatgpt-studio-ghibli-ai-images-intl-hnk/index.html>.
3. Закон України "Про авторське право і суміжні права" № 2811-IX від 2020 р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>.

4. Штучний інтелект та авторське право. *Юридичний блог Царіка*. URL: <https://www.tsarik.com.ua/blog/shtuchniy-intelekt-ta-avtorske-pravo/>.

5. Суд ЄС щодо патентного права. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62008CJ0005>.

6. Аналіз зображень, створених ШІ. *Національний інститут інтелектуальної власності України*. URL: <https://nipo.gov.ua/ap-zobrazhennia-shi/>.

7. ШІ у медіа: тренінг. *Національний інститут інтелектуальної власності України*. URL: <https://nipo.gov.ua/shtuchnyj-intelekt-media-treninh/>.

8. Авторські права на об'єкти, створені ШІ. *Юридична Ліга*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/225383_avtorsk-prava-na-obkt-stvorenij-shtuchnim-ntelektom.

9. Верховний суд США. Justia. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/111/53/>.

10. Політики OpenAI щодо авторського права. *OpenAI*. URL: <https://openai.com/policies/>.

11. Авторське право та ШІ: що важливо врахувати юристу. *Юридична Ліга*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/224256_shtuchniy-intelekt-ta-avtorske-pravo-shcho-vrakhuvati-yuristu.

12. Вказівки щодо реєстрації авторських прав у США. *Федеральний реєстр США*. URL: <https://www.federalregister.gov/documents/2023/03/16/2023-05321/copyright-registration-guidance-works-containing-material-generated-by-artificial-intelligence>.

13. Бюро з авторського права США. Щорічний звіт Реєстратора авторських прав за 1965 рік. URL: <https://www.copyright.gov/reports/annual/archive/ar-1965.pdf>

14. NYT v. OpenAI: аналіз справи. *Harvard Law Review*. URL: <https://harvardlawreview.org/blog/2024/04/nyt-v-openai-the-timess-about-face/>.

15. Огляд рішення Google Books через вісім років. *Authors Alliance*. URL: <https://www.authorsalliance.org/2023/02/24/fair-use-week-2023-looking-back-at-google-books-eight-years-later/>

16. Вільне використання vs. добросовісне використання в авторському праві. *Українська асоціація авторського права*. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/free-use-vs-fair-use-v-avtorskomu-pravi-v-chomu-pryntsypova-riznytsya>

17. Судові рішення щодо авторського права та ШІ. *Українська правда*. URL: <https://www.prawda.com.ua/news/2021/01/23/7280975/>

18. ШІ не може бути автором мистецького твору. *Судова практика США*. URL: <https://sud.ua/uk/news/abroad/326117-proizvedenie-iskusstva-sozdannoe-ii-bez-uchastiya-cheloveka-ne-mozhet-byt-zaschischeno-avtorskim-pravom-apellyatsionnyy-sud-ssha>

19. ШІ не може бути винахідником у патентних справах. *Верховний суд Японії*. URL: <https://sud.ua/uk/news/abroad/322473-ii-ne-mozhet-byt-priznan-izobretatelem-v-patentnykh-delakh-verkhovnyy-sud-yaponii>

20. Китайський суд визнав авторські права на зображення, створені ШІ. *Судова практика Китаю*. URL: <https://sud.ua/uk/news/abroad/326021-kitayskiy-sud-postanovil-cho-izobrazheniya-sozdannye-ii-podlezhat-zaschite-avtorskim-pravom>

21. ШІ не може бути винахідником: рішення Верховного суду Великобританії. *Судова практика Великобританії*. URL: <https://sud.ua/uk/news/abroad/288667-verkhovnyy-sud-velikobritanii-zaklyuchil-cho-iskusstvennyy-intellekt-ne-mozhet-byt-izobretatelem-i-imet-patentnye-prava>

22. ШІ та патентний захист: аналіз. *Smart & Biggar*. URL: <https://www.smartbiggar.ca/insights/publication/ghost-in-the-machine-ai-and-patent-protection>

23. Глотов С. Авторське право v. штучний інтелект: чи є машинне навчання використанням? *Цивілістична платформа*. 2025. Т.4, №1. С. 72–89. URL: <https://doi.org/10.69724/2786-8834-2025-4-1-72-89>

References

1. Generative artificial intelligence and the intellectual property system. IP Australia. URL: <https://www.ipaustralia.gov.au/temp/generative-ai-and-the-ip-system.html>

2. ChatGPT creates Studio Ghibli-style images. *CNN*. URL: <https://edition.cnn.com/2025/03/27/style/chatgpt-studio-ghibli-ai-images-intl-hnk/index.html> (in Ukrainian).

3. The Law of Ukraine “On Copyright and Related Rights” No. 2811-IX of 2020: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (in Ukrainian).

4. Artificial Intelligence and Copyright. *Tsarik's Legal Blog*. URL: <https://www.tsarik.com.ua/blog/shtuchniy-intelekt-ta-avtorske-pravo/> (in Ukrainian).

5. EU Court of Justice on patent law. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62008CJ0005>

6. Analysis of images created by AI. *National Institute of Intellectual Property of Ukraine*. URL: <https://nipo.gov.ua/ap-zobrazhennia-shi/> (in Ukrainian).

7. AI in the media: training. *National Institute of Intellectual Property of Ukraine*. URL: <https://nipo.gov.ua/shtuchnyj-intelekt-media-treninh/> (in Ukrainian).

8. Copyright on objects created by AI. *Yurydychna Liha*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/225383_avtorsk-prava-na-obkt-stvorenij-shtuchnim-ntelektom (in Ukrainian).

9. The Supreme Court of the United States. Justia. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/111/53/>

10. OpenAI copyright policy. *OpenAI*. URL: <https://openai.com/policies/>

11. Copyright and AI: what is important for a lawyer to consider. *Yurydychna Liha*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/224256_shtuchniy-intelekt-ta-avtorske-pravo-shcho-vrakhuvati-yuristu (in Ukrainian).

12. Guidelines for registering copyrights in the United States. Federal Register of the United States. URL: <https://www.federalregister.gov/documents/2023/03/16/2023-05321/copyright-registration-guidance-works-containing-material-generated-by-artificial-intelligence>

13. U.S. Copyright Office. Annual Report of the Registrar of Copyrights for 1965. URL: <https://www.copyright.gov/reports/annual/archive/ar-1965.pdf>

14. NYT v. OpenAI: an analysis of the case. *Harvard Law Review*. URL: <https://harvardlawreview.org/blog/2024/04/nyt-v-openai-the-timess-about-face/>

15. Review of the Google Books decision after eight years. *Authors Alliance*. URL: <https://www.authorsalliance.org/2023/02/24/fair-use-week-2023-looking-back-at-google-books-eight-years-later/>

16. Free use vs. fair use in copyright. *Ukrainian Copyright Association*. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/free-use-vs-fair-use-v-avtorskomu-pravi-v-chomu-pryntsypova-riznytsya> (in Ukrainian).

17. Court decisions on copyright and AI. *Ukrainian Pravda*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/01/23/7280975/> (in Ukrainian).

18. AI cannot be the author of an artistic work. US case law. URL: <https://sud.ua/uk/news/abroad/326117-proizvedenie-iskusstva-sozdannoe-ii-bez-uchastiya-cheloveka-ne-mozhet-byt-zaschischeno-avtorskim-pravom-apellyatsionnyy-sud-ssha> (in Ukrainian).

19. AI cannot be an inventor in patent cases. *Supreme Court of Japan*. URL: <https://sud.ua/uk/news/abroad/322473-ii-ne-mozhet-byt-priznan-izobretatelem-v-patentnykh-delakh-verkhovnyy-sud-yaponii> (in Ukrainian).

20. Chinese Court Recognizes Copyright to Images Created by AI. *Chinese Judicial Practice*. URL: <https://sud.ua/uk/news/abroad/326021-kitayskiy-sud-postanovil-chto-izobrazheniya-sozdannye-ii-podlezhat-zaschite-avtorskim-pravom> (in Ukrainian).

21. AI cannot be an inventor: the decision of the Supreme Court of the United Kingdom. *UK Case Law*. URL: <https://sud.ua/uk/news/abroad/288667-verkhovnyy-sud-velikobritanii-zaklyuchil-chto-iskusstvennyy-intellekt-ne-mozhet-byt-izobretatelem-i-imet-patentnye-prava> (in Ukrainian).

22. AI and patent protection: analysis. *Smart & Biggar*. URL: <https://www.smartbiggar.ca/insights/publication/ghost-in-the-machine--ai-and-patent-protection> (in Ukrainian).

23. Hlotov S. Copyright v. artificial intelligence: machine learning is not a copyright use of a work. *Non-governmental organization "civil law platform"*. 2025. Vol. 4, no. 1. P. 72–89. URL: <https://doi.org/10.69724/2786-8834-2025-4-1-72-89> (in Ukrainian).

Tetiana SPESIVTSEVA

student, Yaroslav Mudryi National Law University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8829-4149>
e-mail: tetiana.spesivtseva@gmail.com

Alina PYVOVAR

student, Yaroslav Mudryi National Law University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0832-0407>
e-mail: a.o.pyvovar@gmail.com

LEGAL ASPECTS OF USING THE ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN COMMERCIAL ACTIVITIES: ETHICAL SIDE, COPYRIGHT, JUDICIAL PRACTICE

This paper examines the legal aspects of using artificial intelligence (AI) in commercial activities, with a focus on copyright protection, and current judicial practice. The research analyzes the features of the legal status of AI-generated objects and reviews the legislation of Ukraine and other countries in this field. The study pays particular attention to three approaches to determining authorship of works created by artificial intelligence and the application of sui generis rights to non-original objects.

The paper highlights that most countries' legislation, including Ukraine's, recognizes only natural persons as authors, excluding AI as a subject of copyright. While objects created with AI as an auxiliary tool may have authorship attributed to the user, objects generated by AI without human participation can be protected under special sui generis rights, which regulate property rights but do not grant moral rights.

Through analysis of case law from the United States, Japan, China, the United Kingdom, Germany, and Canada, the paper demonstrates the global trend toward maintaining the requirement of "human authorship" as a key principle in intellectual property legislation. Courts consistently rule that only natural persons can be authors or inventors, and works or inventions created exclusively by artificial intelligence do not qualify for copyright or patent protection.

The authors conclude that developing comprehensive legislation in the field of artificial intelligence is crucial for Ukraine to ensure effective protection of individual and legal entities' rights. Particular attention should be paid to issues of copyright protection and regulation of property relations arising from AI-generated content. It is also important to integrate international experience and develop national approaches to regulation, considering national specificities, to create a legal system that harmonizes the balance between technological development, ethical standards, and citizens' rights.

Keywords: artificial intelligence, copyright, intellectual property, sui generis law, non-original objects, ethics of AI use, fair use, court practice, generative artificial intelligence, human authorship